

z drugim; prav snažni pisatelji ga sklepajo z rodivnikom; in soditi po tem, da se vjema na pomenu s predlogom *s* — *z*, kedar se veže z drugim sklonom (*s* hriba, *z* gore; *s* konja, *z* osla), pač ne more biti napak, če se piše tudi z ravno tistim sklonom (raz hriba, raz strehe, raz konja na osla in raz oslice na kobilo)!

U. Morebiti je nektere zmotilo, ker drugi in četerti sklon ima tolikrat v nsl. ravno tisto obliko (raz njega, raz konja), da so jeli pisati drugi sklon nam. toživnika? Ali sedaj, kakor kaže, bo ostalo oboje v slovenskem slovstvu. Sej *s* ali *z*, razun — razen ali razven tudi tisti sklon zahteva.

T. Da bi nekterim sostavam se prve čerki bile odbrusile, in da bi spreti, stegniti, stergati, strupiti se rabilo namesto razspreti, razstegniti, razstergati, razstrupiti, — tega ne verjamem, ker ima *s* — *z* ravno tisti pomen, in po tem takem tudi ravno tiste pravice, ktere ima *raz* z rodivnikom samostojno ali pa v sostavi z drugimi besedami. *)

Besedica o sadjoreji.

Kmali se bo zopet približala prelepa pomlad, čas, v katerem se začne vsa narava prebujati iz dolgega zimskega spanja, čas, v katerem mile ptičice, otete nemile zimske sužnosti, veselo skakljaje prepevajo Bogu in ljudem mile pesmi, — čas, v katerem vsa narava človeka tako rekoč pod milo nebo vabi in ga primora, da premišluje lepo in premodro vrvnana božje stvarjenje. Še celó bolniki se veselé prelepe pomladi, ker ravno ta čas jih navadno njih zastarane bolezni nekako popustijo — nekako okrevaajo. Zares prevesel, lep in prijeten je pomladanski čas! Spomladi je vse živo, vse se veseli in raduje, vse Boga hvali in mu slavo prepeva od pametnega človeka do naj manjšega čerčička v prahu; ravno ta čas je pa tudi naj sposobniši za marsikaj koristnega — za marsikak koristni poduk — posebno pa še za sadjorejo. Zimske stene postanejo spomladanski čas nekako tesne in človeku nič kaj dobro ne teknejo, vse ga nekako čeznaturno pod milo nebo vabi in vle-

*) Popravek: V II. razgovoru str. 25 naj se bere obakrat: *ἀνθρώπος* nam. *ἔνθροπος*.

če. — Kam naj pa nas, predragi učiteljski bratje, pomladanski čas vabi in vodi? V drevesnice, v drevesnice! — Ravno ta čas je za učitelja naj pripravniji, da ne le šolski mladini, ampak vsi svoji šolski okolici s podukom v sadjoreji lahko veliko koristi. „Kako neki bi s tem koristil?“ bi morda marsikdo rekel; „saj nimam nobenega pripravnega kraja, da bi mogel napraviti drevesnico za sé in za šolsko mladino“. Takemu le rečem, da resnična volja in pa prava ljubezen do svojega bližnjega vse osnovate in storite.

Posebno po zapadni strani Dolenskega na Kranjskem je še nekoliko krajev, ki so brez vsakršnega sadnega drevja, in so vendar za kaj takega prav prav primerni; tudi je res, da ljudi v takih krajih ne veselijo sadjoreja, pa menda le zato, ker se tega nikoli niso učili. Če jih kdo popraša, zakaj drevesic nič ne sadé, se navadno zgovarjajo, da nočejo rasti, da se jim nič ne prime i. t. d., to pa le zato, ker nikoli vidili niso, kako se drevesca prav presajajo, obrezujejo, gnojijo in žlahtnijo ali cepijo. Ravno v takih krajih ima učitelj lepo priliko, da ljudem lahko stori neizrečeno veliko dobrega. Učitelj naj, kedar mu je priložno, kaže mladim umnim kmetom, kako da se drevesca presajajo in žlahtnijo, in kmali bo vidil lepi sad tega truda. Dobra reč se kmali razširi, in kmet od kmeta raji posnema kaj boljšega, kakor pa od drugih, posebno od kakega gosposkega človeka, ker meni, da taki nič ne razumé kmetijskih reči. Učitelj, ki tako previdno ravna, si kmali pridobi zaupanje in ljubezen svojih sosedov, in ako mu ljudje zaupajo in ga imajo radi, stori lahko neizrečeno veliko za njih in svojo srečo. Ravno tako tudi more učitelj v takih krajih, ki nič svojega sveta nima, učence v sadjoreji podučevati. Kako pa to? Prav lahko! — Delo še ni nobenemu napravljalo sramote, tako tudi učitelju ne. Pomladanski čas je tudi prav pripraven, da učitelj šolsko mladino včasih pelje pod milo nebo in jo tukaj vadi božje reči premišljevat, občudovati in njega, ki vse ohrani, iz stvarjenja spoznavati in ga slaviti. Navadno je po nekterih pašnikih prav veliko in lepih divjakov, ki se dajo cepiti v sklad, za kožo ali pa v liso. Učitelj naj tedaj včasih odbere nekoliko bolj razumnih učencev, naj gre na taki kraj ž njimi in jim pokaže, kako se divjaki kopljejo, potem naj pa divjake, kakor jih skoplje, spravi domu (v šolo), kjer naj učencem potem

djansko pokaže, kako se obrezujejo in žlahtnijo. Nekoliko požlahtnjenih divjakov naj potem sam vpričo svojih učencev blizo šole posadi na kak mali prostorček, da sami vidijo, kako se presajajo; druge naj pa razdeli med bolj razumne učence. Vidil bo, kako veselo opazujejo in si zapominjajo otroci vse, kar vidijo pri učitelji, ktereга spoštujejo in ljubijo. Navadno začno potem sami divjake iskati, kopati in jih v šolo nositi, ter jih tudi vpričo učitelja požlahtnovati; kjer pa učenci kaj napak naredé, naj jim učitelj rad popravi, in naj jih pohvali, če vidi, da imajo veselje do tega dela. Čez kake tedne se mu mali trud že prav obilno plačuje, ker vidi, kako veselo mu otroci pripovedujejo, kako so se začeli popki pri požlahtnjenih divjakih preminjati, kako so zmiraj bolj rudečkasti, zelenkasti, debelši in na zadnje — da so že popolno ozeleneli, se v listje spremenili i. t. d. — To je veselje za mlade ljudi! — Sim ter tje je pretečeno poletje še precej jabelk obrodilo. Kdor še prav nič sadnega semena (pešek) nima, si ga nekoliko še lahko pridobi. Otroci še slednji dan dobé kako jabelko. Učitelj naj jim reče, da naj pešek nikar preč ne mečejo, ampak spravljajo in mu jih v šolo nosijo. In gotovo bo vsaki dan na šolski mizi mali kupček pešák, ki naj jih učitelj spravlja in spomladi učencem pokaže, kako se sejejo. — (Mali prostorček za to se že dobi tako ali tako.) Tudi tu mu bodo učenci zvesto sledili in mu radi pomagali in ga vedno kaj popraševali. Ko enkrat drevesca ozelené, naj jih sam večkrat v pričo svojih učencev pleve, rahljá in zalija. Tudi naj učitelj učence večkrat pelje k drevescem, ki so bile v šoli požlahtnjene, in naj jim razlaga in kaže, kako se morajo oskerbovati. —

Kmali bo učitelj zapazil, kako učenčki doma male gredice napravljajo in vanje peške sejejo. Ako on kdaj k njim pogleda, mu z veseljem vse, kar so si napravili, razkazujejo in ga poprašujejo, kar naj jim potem gotovo razjasni. Tudi naj on svojim učencem večkrat pokaže, kako se odrasčeno drevje trebi; učenci v takih zadevah učitelju večidel radi pomagajo, in vse, kar on dela, zvesto opazujejo. Tako more on v takih krajih, kakor uči skušnja, v kratkem času mladino in odrasčene za sadjorejo vneti in si ljubezen, spoštovanje, zaupanje in hvaležnost srenjčanov pridobiti. Potrebno pa je tudi, da si mladi učitelj v sadjoreji uri in vadi. In ravno tako učitelj marsikteri

revni družinici v slabih letinah pomaga, da ložeje prebije, in drugikrat pa iz sadja masikteri krajcar pridobi. Koliko veselje zanj! *)

Podsivoškalski.

Novice.

„Tovars“ sim ter tje rad pokuka v časnike, in če najde kaj zanimivega rad pové svojim bravcem. Tako je te dni staknil v glasoviti „Reform“ nekaj prav zanimivega. Neki učitelj iz češke dežele piše precej obsiren list na vredništvo. „No!“ bodo bravci rekli, „Šuzelkata že iz Danice dobro poznamo, — on je sicer bistra glava, pa je brezbožen, svobodnjak — in učenik, ki mu dopisuje je gotovo tudi njegove baže“. Pa poterpite nekoliko, ne mara, da ni tako hudo, in ni vse strupeno, kar piše. — „Kaj pa že no piše?“ O, kako ste nepoterpežljivi! — Spoštovani bravci so že gotovo slišali, da tisti ljudje, ki veljajo za „aufgeklärt“, na vse gerlo vpijejo: „Cerkvi se mora šola odvzeti! šola se mora znebiti težkih ukov, v ktere jih devljejo katoliški duhovni“. „Tovars“ ne vé prav za prav, koliko je takih, omikonosnih ljudi po slovenskih krajih, vendar ni dolgo tega, kar je bral, kako so se očetje dunajskega mesta moško odrezovali, da ne terpijo duhovskega vpliva po šolah in eden in za njim še eden je še celo rekel, da živi in umerje za novo postavo, in to se je tako dolgo ponavljalo, da je nekdo opomnil, da iskaje svojih pravic ni treba drugih žaliti, in da konzistorij gotovo ne bo slabega učenika nasvetoval. „Kje pa je že pismo, kje pa je učiteljevo pismo? Pismo ima v kratkem tole v sebi: učitelj pravi, da je rajši cerkven služabnik in fajmoštru podložen, kakor pa da bi mu oče župan ali kakšen drug mož iz soseske na kmetih samooblastno postavo dajal. „O ti neumni učitelj ti, da nočeš srenjski vradnik biti!“ Šaljivo se pa učitelj tistim posmehuje, ki hočejo, da bi učitelj mežnarijo popustil, ter vpraša, kako bode učitelj živel, ako ne bode mežnaril.

Poslednjič pa pravi učitelj v „Reformi“: Učitelji se prištevajo deržavnim vradnikom, kdo pa jih plačuje? Ali si ne iščejo svoje plače po hišah, in ako se pritožijo, dobí župan povelje, da naj sosescane, svoje sosede, potirja. Če se pa učitelji deržavnim vradnikom prištevajo, zakaj bi jih pa vlada ne plačevala in jim plače ne zboljšala? En milijon sim ali tje, deržava zavoljo tega ne bo na kant prišla, koliko učiteljem bi pa to pomagalo! „Tovars“ je tudi te misli, da bi se le eden učitelj ne branil boljše plače; ali možje, katerim je blagor dežele izroččen, — deželni očetje — naj bi vendar enkrat s prijaznim očesom pogledali na učitelje; plačilo obetati učiteljem na uncm svetu je prelepa reč, pa je vendar premalo človeku, ki je iz duše in telesa.

„Učitelj, ki je lakote umeril“, tako beremo od besede do besede v „Politiki“.

Ta je bil gotovo pijanec ali zanikernež. O kaj še! — Dobil je izverstne spričala v mestu Memel na Pruskem, postal je učitelj v

*) Za podučevanje v sadjoreji priporočamo lično knjižico: „Mali Sadjorejec“, ki se dobiva v g. Milicevi tiskarnici.